

RADA PODATKOWA
LEWIATAN

RAPORT

**Zachowanie należytej staranności
podatnika jako narzędzie ochrony
przed roszczeniami fiskusa**

Warszawa, lipiec 2018

I. Komentarz ogólny

1. SYTUACJA PODATNIKÓW UWIKŁANYCH W SPOSÓB NIEŚWIADOMY W TRANSAKCJE Z OSZUSTAMI

Działania organów podatkowych związane z odyskiwaniem podatku VAT wyłudzonego przez oszustów bardzo często uderzają w uczciwych przedsiębiorców. Nierzadko organy podatkowe próbują przerzucić ekonomiczny ciężar strat spowodowanych oszustwami na uczciwych podatników, którzy – co do zasady – posiadają majątek umożliwiający egzekucję. Straty dla gospodarki (nie wspominając o stratach osobistych przedsiębiorców), wynikające z wadliwego funkcjonowania administracji skarbowej są znaczne. Wskazane działania powodują, że ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce jest wysokie, co zniechęca do jej rozpoczynania i prowadzenia.

Kwestionując dochowanie należytej staranności przy weryfikacji kontrahentów (co otwiera drogę do kwestionowania prawa do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% przy wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów), organy podatkowe powszechnie formułują niezgodne z rzeczywistością standardy ostrożności kupieckiej (np. podatnik przed transakcją powinien odwiedzić kontrahenta w jego siedzibie, spotkać się z prezesem spółki sprzedającej czy nabywającej towar, poznać źródło pochodzenia towaru, zweryfikować pełnomocnictwo osób działających w imieniu kontrahenta, itp.). Tymczasem standardy ostrożności kupieckiej, których niezachowanie mogłoby uzasadniać formułowanie zarzutu niedochowania należytej staranności, powinny odpowiadać faktycznym zasadom obowiązującym w branży, w której działa podatnik. Konieczne jest również uwzględnienie ewolucji rzeczywistej praktyki w zakresie sposobów weryfikacji kontrahentów wraz ze wzrostem świadomości ryzyka związanego z działaniami oszustów. Przykładowo, zanim do publicznej wiadomości przedostały się informacje dotyczące dużej skali oszustw w danej branży, przedsiębiorcy nieświadomi ryzyka nie stosowali wzmożonych środków ostrożności. Oskarżanie ich o niedostateczną staranność, z perspektywy dzisiejszego stanu wiedzy, jest nieuprawnione.

Standardy ostrożności kupieckiej, których niezachowanie mogłoby uzasadniać formułowanie zarzutu niedochowania należytej staranności, powinny odpowiadać faktycznym zasadom obowiązującym w branży, w której działa podatnik.

Celem inicjatywy Rady Podatkowej Konfederacji Lewiatan jest uzyskanie od przedsiębiorców odpowiedzi, umożliwiającej określenie rzeczywistego kanonu staranności kupieckiej w danej branży, uwzględniając również zmiany tego kanonu wraz z upływem czasu. Posiadanie takich informacji (faktycznych zasad staranności kupieckiej obowiązujących w danej branży) stanowi naszym zdaniem bardzo mocny kontrargument dotyczący rzekomego braku zachowania należytej staranności przez przedsiębiorcę w przypadku ewentualnego sporu z organami podatkowymi. **Wyniki ankiety, którą omówimy w tym raporcie, wskazujące rzeczywiste standardy ostrożności kupieckiej będzie można łatwo skonfrontować z nieracjonalnymi standardami formułowanymi przez organy podatkowe.**

Wierzmy, że niniejszy raport da podatnikom niesłusznie oskarżanym przez organy podatkowe poważne argumenty do obrony.

Drugim celem naszego działania jest próba poprawy współpracy przedsiębiorców z organami podatkowymi. Chcemy pomóc organom w identyfikacji faktycznych oszustów działających na danym rynku. Dialog, w szczególności z Ministerstwem Finansów, może wpłynąć na zastąpienie dotychczasowych wytycznych dla organów podatkowych, dotyczących zwalczania oszustw VAT, nowymi wytycznymi, które bardziej skutecznie pozwolą identyfikować oszustów. Z zadowoleniem przyjęliśmy inicjatywę Ministerstwa Finansów dotyczącą określenia wymogów jakie podatnicy powinni wypełnić, żeby uchronić się przed negatywnymi konsekwencjami uwikłania w transakcje wykorzystywane do oszustw VAT. Inicjatywa ta zaowocowała opracowaniem „Metodyki w zakresie oceny zachowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych”, która została skomentowana w części III niniejszego raportu.

Wierzmy, że raport da podatnikom niesłusznie oskarżanym przez organy podatkowe poważne argumenty do obrony. Mamy również nadzieję, że poprawi skuteczność identyfikacji oszustw VAT, co z kolei pozwoli na ograniczenie ryzyka formułowania przez organy podatkowe nieuzasadnionych oskarżeń wobec uczciwych podatników.

2. KWESTIONOWANIE ZACHOWANIA NALEŻYTEJ STARANNOŚCI JAKO SPOSÓB NA PRZERZUCENIE NA PODATNIKÓW ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA BŁĘDY I ZANIECHANIA ORGANÓW PAŃSTWA W ZWALCZANIU OSZUSTW VAT

Brak zachowania należytej staranności wykorzystywany jest powszechnie jako pretekst do przerzucenia na uczciwych przedsiębiorców, nieświadomie uwikłanych w transakcje z oszustami, skutków finansowych działalności oszustów (zakwestionowanie prawa do odliczenia VAT lub stosowania stawki 0% przy WDT). Praktyka organów podatkowych oraz duża część orzecznictwa sądowego spowodowała, że **w Polsce wykształciła się doktryna należytej staranności w kształcie zdecydowanie sprzecznym z prawem unijnym.**

Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE (TS) dotyczące skutków dokonywania transakcji związanych z oszustwami VAT wskazuje, że:

- Prawo do odliczenia VAT stanowi integralną część mechanizmu podatku VAT i co do zasady nie podlega ograniczeniu.¹
- Kwestia, czy podatek VAT należny od wcześniejszych lub późniejszych transakcji sprzedaży dotyczących danych towarów został wpłacony do budżetu państwa, nie ma wpływu na prawo podatnika do odliczenia podatku naliczonego.²
- Krajowe organy administracyjne i sądowe powinny odmówić prawa do odliczenia, jeżeli zostanie udowodnione na podstawie obiektywnych przesłanek, że skorzystanie z tego prawa wiązałoby się z przestępstwem lub nadużyciem.³
- Podatnikowi można odmówić prawa do odliczenia tylko na podstawie obiektywnych przesłanek. Wymaga to udowodnienia, że podatnik będący odbiorcą usług lub dostaw stanowiących podstawę prawa do odliczenia wiedział lub powinien był wiedzieć, że transakcje te wiążą się z przestępstwem popełnionym przez dostawcę lub inny podmiot działający na wcześniejszym etapie obrotu.⁴
- Jeżeli istnieją przesłanki, by podejrzewać nieprawidłowości lub naruszenie prawa, przezorny przedsiębiorca powinien, zależnie od okoliczności konkretnego przypadku, zasięgnąć informacji na temat podmiotu u którego zamierza nabyć towary lub usługi w celu upewnienia się co do jego wiarygodności.⁵
- Niezgodne z zasadami funkcjonowania prawa do odliczenia jest odmawianie tego prawa podatnikowi, który nie wiedział i nie mógł wiedzieć, że w ramach transakcji dostawca dopuścił się przestępstwa, lub że inna transakcja, dokonana przed transakcją przeprowadzoną przez owego podatnika lub po niej, została dokonana z naruszeniem przepisów o podatku VAT.⁶
- Jeżeli podmiot gospodarczy podjął wszelkie działania jakich można od niego oczekiwać, w celu upewnienia się, że transakcje, w których uczestniczy, nie wiążą się z przestępstwem (czy to w zakresie podatku VAT, czy w innej dziedzinie), może on domniemywać legalność tych transakcji bez ryzyka utraty prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT.⁷

1 M.in. wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David, pkt 38; w sprawie C-324/11 Tóth, pkt 24; a także w sprawie C-285/11 Bonik, pkt 26

2 M.in. wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David, pkt 40; a także w sprawie C-285/11 Bonik, pkt 28

3 M.in. wyroki w sprawach C 32/03 Fini H, pkt 33, 34; w sprawach potoczonych C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling, pkt 55; C 414/10 Veleclair, pkt 32

4 M.in. wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David pkt.45, C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling pkt.56-61

5 Wyrok w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David p.60

6 M.in. wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David pkt.47; C 484/03 Optigen i in, C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling pkt.45,46 i 60

7 M.in. wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David pkt.53, C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling pkt.51

Orzecznictwo TS nie odnosi się wprost do kwestii zachowania należytej staranności. Wyjątkiem są wyroki w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David oraz C 273/11 Mecsek i Gabona, które dotyczą podatników węgierskich, zaś przepisy tego państwa wprost wskazują na obowiązek zachowania należytej staranności⁸. Przepis tego typu może być wprowadzony przez państwa członkowskie na podstawie art. 273 Dyrektywy VAT, który stanowi upoważnienie do wprowadzenia innych obowiązków niż określonych w Dyrektywie VAT, jeśli uznają je za niezbędne do właściwego poboru podatku VAT. Obowiązki nałożone przez państwa członkowskie na podstawie takich przepisów muszą jednak respektować zasady ogólne prawa unijnego oraz zasady dotyczące podatku VAT. Oceniając zgodność z prawem unijnych przepisów węgierskich, nakazujących zachowanie należytej staranności, TS wskazał, że **organy podatkowe nie mogą w sposób generalny wymagać, by podatnik zamierzający skorzystać z prawa do odliczenia podatku VAT badał np.:**

- czy wystawca faktury za towary lub usługi jest podatnikiem,
- czy dysponuje towarami będącymi przedmiotem transakcji i jest w stanie je dostarczyć,
- czy wywiązuje się z obowiązku złożenia deklaracji i zapłaty podatku VAT, w celu upewnienia się, że podmioty działające na wcześniejszych etapach obrotu nie dopuściły się nieprawidłowości lub przestępstwa, albo żeby podatnik ten posiadał potwierdzające to dokumenty.⁹

Tym bardziej więc takich wymogów nie można formułować w stosunku do polskich podatników, biorąc pod uwagę fakt, iż w przepisach krajowych nie ma uregulowań analogicznych do tych występujących w przepisach węgierskich (warunkujących prawo do odliczenia VAT od zachowania należytej staranności).

TS w swoim orzecznictwie akcentował również proporcjonalne i racjonalne rozłożenie ciężaru zwalczania oszustw VAT pomiędzy podatnikami a organami państwa. O ile uzasadnione jest aby dostawca przedsięwziął wszystkie środki, których zastosowania można od niego racjonalnie żądać w celu zagwarantowania, by dokonywana przez niego czynność nie prowadziła do udziału w oszustwie podatkowym, to jednak zawsze rozłożenie ryzyka pomiędzy dostawcą a organami podatkowymi w następstwie oszustwa popełnionego przez osobę trzecią musi odpowiadać zasadzie proporcjonalności.¹⁰

⁸ Artykuł 44 ust. 5 węgierskiej ustawy o podatku VAT stanowi: „Wystawca faktury lub faktury uproszczonej odpowiada za prawdziwość zawartych w niej danych. Podatnik wskazany jako nabywca w dokumencie poświadczającym zachowuje uprawnienia podatkowe, jeżeli w odniesieniu do zdarzenia powodującego powstanie obowiązku podatkowego dołożył należytej staranności, biorąc pod uwagę okoliczności dostawy towaru lub świadczenia usług”.

⁹ Wyrok w sprawach C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David p.61

¹⁰ Wyrok w sprawie C-409/04 Teleos p.65

TS wskazał również, że to do organów podatkowych należy dokonywanie niezbędnych kontroli podatników w celu wykrycia nieprawidłowości i naruszeń przepisów prawa w zakresie podatku VAT oraz karanie podatników winnych takich nieprawidłowości lub naruszeń.¹¹ Zatem nakładając na podatników tego typu obowiązki pod groźbą odmowy prawa do odliczenia, organy podatkowe przerzucałyby na podatników, w sposób sprzeczny ze wskazanymi przepisami, własne zadania w zakresie kontroli.¹²

Należy uznać, że podatnik powinien być sojusznikiem organów państwa w zwalczaniu oszustw VAT. Możliwości zwykłych podatników w wykrywaniu oszustów są jednak bardzo ograniczone. Należy bowiem podkreślić, że „profesjonalni” oszuści – co do zasady – działają w taki sposób, aby nie dać podstaw do podejrzeń podmiotom, które zamierzają wciągnąć w transakcje wykorzystywane do popełnienia oszustwa VAT. Przerzucanie więc na nich odpowiedzialności finansowej za działalność oszustów może mieć miejsce w wyjątkowej sytuacji. Organy państwa powinny zakwestionować prawo do odliczenia VAT lub zastosowania stawki 0% VAT przy WDT gdy podatnik **wiedział lub powinien wiedzieć**, że uczestniczy w transakcji mającej na celu oszustwo VAT. Z kolei, gdy podatnik nie wiedział lub **nie mógł wiedzieć**¹³, że uczestniczy w transakcji oszukańczej, organy podatkowe nie mają prawa do wyciągania wobec podatnika negatywnych konsekwencji.

Problematyczne jest określenie, **w jakim przypadku podatnik powinien był wiedzieć lub nie mógł wiedzieć**, że uczestniczy w oszustwie. Trafnie skonkludował orzecznictwo TS Rzecznik Generalny wskazując:

*„Zatem, podatnikowi można odmówić prawa do odliczenia, jeżeli zostanie wykazane, że działał on lekkomyślnie, nie wykazując należytej roztropności, jakiej można oczekiwać od dostatecznie rozsądnego przedsiębiorcy. Naturalnie działania, jakich w konkretnym wypadku można w sposób uzasadniony oczekiwać od podatnika, w celu upewnienia się, że dokonywane przez niego transakcje nie wiążą się z popełnieniem przestępstwa lub nadużyciem, zależą przede wszystkim od okoliczności danej sprawy. Jednakże nierozsądne byłoby oczekiwać od podatnika przeprowadzania czasochłonnych dochodzeń co do dokładności i poprawności formalnych danych zamieszczonych na każdej fakturze wystawionej przez każdą dostawcę. Nie byłoby to ani praktycznie, ani wykonalne z gospodarczego punktu widzenia”.*¹⁴

Należy więc uznać, że niezachowanie należytej staranności to sytuacja, w której podatnik działa lekkomyślnie, bez należytej roztropności będącej standardem kupieckim na danym rynku. Aby więc określić sytuacje, w których podatnik nie zachował należytej staranności

Gdy podatnik nie wiedział lub nie mógł wiedzieć, że uczestniczy w transakcji oszukańczej, organy podatkowe nie mają prawa do wyciągania wobec podatnika negatywnych konsekwencji.

11 Wyrok w sprawie C-80/11 i C-142/11 Mahageben i David pkt.62

12 Jw. pkt.65

13 M.in. wyroki w sprawach C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling p.43 oraz C 484/03 Optigen i in p.46

14 Opinia w sprawach C 374/16 i C 375/16 RGEXGmbH Igor Butin

należy przede wszystkim zdefiniować standardy ostrożności kupieckiej funkcjonującej na danym rynku. **Jeśli bowiem podatnik działał zgodnie z przyjętymi na tym rynku zasadami, nie można zarzucić mu lekkomyślności czy nienależytej roztropności.** Określenie katalogu należytej staranności, powinno więc odbywać się na podstawie analizy rzeczywistych zachowań właściwych podatnikom na danym rynku. Nie powinny być określone *ex cathedra* przez sądy czy organy podatkowe. Jak już wskazano, działanie zgodnie ze standardami rynkowymi nie może być uznane za lekkomyślne (bez należytej roztropności), gdyż to zasady funkcjonujące na danym rynku wyznaczają kanon starannego kupca. Oczywiście organy państwa mogą wpływać na zachowania poszczególnych grup podatników (np. formułując zalecenie dotyczące zasad weryfikacji kontrahentów), jednakże są to działania nakierowane na przyszłość i nie mogą być stosowane retroaktywnie.

Istotne jest również określenie **przesłanek, które mogłyby wskazywać na nieprawidłowości lub naruszenie prawa**, gdyż – jak wskazuje TS – przezorny przedsiębiorca powinien, zależnie od okoliczności konkretnego przypadku, zasięgnąć informacji na temat podmiotu, u którego zamierza nabyć towary lub usługi, w celu upewnienia się co do jego wiarygodność.

Przeprowadzona wśród przedsiębiorców, działających na różnych rynkach, ankieta wskazuje m.in. na standardy staranności kupieckiej obowiązującej w danej branży związane z weryfikacją kontrahentów oraz przypadkami uznawanymi za „podejrzane”.

Jeśli natomiast z obiektywnych przesłanek wynika, że podatnik nie mógł wiedzieć, że uczestniczy w transakcji wykorzystanej do oszustwa podatkowego, nie ma podstaw do wyciągania wobec niego negatywnych konsekwencji, niezależnie od oceny staranności jego działania. Trybunał wskazał wprost, że podatnik, który nie mógł wiedzieć, że uczestniczy w transakcji oszukańczej nie może być ukarany odmową prawa do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% VAT przy WDT.¹⁵ Niezachowanie należytej staranności uzasadnia wyciągnięcie negatywnych konsekwencji wobec podatnika wyłącznie, gdy działanie staranne mogłoby uchronić podatnika przed uwikłaniem się w transakcje z oszustem. Niezachowanie należytej staranności nie stanowi natomiast samodzielnej przesłanki automatycznie przenoszącej na podatnika wszelkie negatywne skutki działań oszustów. Kwestionując prawo do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% VAT przy WDT niewystarczające jest samo stwierdzenie, że podatnik nie zachował należytej staranności. Konieczne jest wskazanie jakie czynności, których racjonalnie można byłoby oczekiwać od podatników, zgodnie z wytycznymi TS, pozwoliłyby podatnikowi zdobyć informacje wskazujące na oszukańczy charakter transakcji. Warto przy tym podkreślić, że w zdecydowanej

Podatnik, który nie mógł wiedzieć, że uczestniczy w transakcji oszukańczej nie może być ukarany odmową prawa do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% VAT przy WDT.

15 M.in. wyroki w sprawach C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling p.43 oraz C 484/03 Optigen i in p.46

większości przypadków, wykrycie oszustwa możliwe jest dzięki wykorzystaniu narzędzi niedostępnych podatnikom i to po upływie dłuższego czasu od transakcji. Często organy podatkowe kontrolowały podatników np. przed dokonaniem zwrotu i nie stwierdziły w tamtym czasie nieprawidłowości. Dopiero po dłuższym czasie, zbierając informacje z różnych organów podatkowych, odkrywały oszukańczy charakter transakcji. W absolutnej większości takich przypadków podatnik nie mógł wiedzieć, że uczestniczy w oszustwie, nie można więc stosować wobec niego sankcji w postaci odmowy prawa do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% VAT przy WDT. Warto też zaznaczyć, że o ile od podatnika można oczekiwać ostrożności, w przypadku gdy dana transakcja odbiega bez uzasadnienia od standardów przyjętych na rynku, to brak jest podstaw do domagania się ponadstandardowych (niefunkcjonujących w praktyce na danym rynku) czynności weryfikacyjnych, nawet gdy okoliczności transakcji nie budzą wątpliwości. Przykładowo więc, jeśli podatnik zakupił towary po cenie, która biorąc pod uwagę doświadczenie przedsiębiorcy, na danym rynku była „podejrzanie niska” (bez dostatecznego uzasadnienia tak niskiego poziomu cen), to faktycznie co do zasady powinno to wskazywać, że podatnik mógł domyślić się uczestnictwa w oszustwie. Podobnie, w przypadku gdy rola podatnika ogranicza się do zakupu towaru w Polsce oraz jego wysyłki do wskazanego przez dostawcę kontrahenta w innym państwie UE, trudno co do zasady twierdzić, że sytuacja taka nie powinna wzbudzić uzasadnionych wątpliwości u rzetelnego przedsiębiorcy (choć można też spotkać się z przypadkami bardzo przekonującego uzasadnienia takich działań jakie oszuści podawali podatnikom w celu uwikłania ich w transakcje oszukańcze).

Zatem odpowiedzialność podatnika powinna raczej koncentrować się na okolicznościach transakcji a nie rozbudowanych czynnościach weryfikacyjnych kontrahenta (które w odniesieniu do „profesjonalnych” oszustów i tak nie pozwolą na ich zdemaskowanie). Kluczowe jest jednak to, aby organy państwa w sposób rzetelny i z uwzględnieniem realiów rynkowych oceniały okoliczności transakcji, budzących wątpliwości, co niestety jest rzadkością. Bardzo często organy podatkowe ograniczają się do wskazania (jako kryterium przesądzające, że okoliczności transakcji wskazywały na jej oszukańczy charakter), że nieuczciwy kontrahent, działający jako pośrednik, posiadał siedzibę w lokalu mieszkalnym, nie posiadał własnych środków transportu czy pomieszczeń magazynowych. Okoliczności takie w większości przypadków nie stanowią żadnego wskazania, do uznania że transakcja jest wykorzystywana do oszustwa podatkowego. Należy wreszcie podkreślić, że ochrona przed kwestionowaniem prawa do odliczenia VAT czy zastosowania stawki 0% VAT przy WDT przysługuje podatnikom działającym w dobrej wierze (którzy nie wiedzieli i nie mogli wiedzieć, że transakcja jest wykorzystywana do oszustw VAT).

Nieuzasadnione jest proste utożsamianie należytej staranności z zachowaniem dobrej wiary. Oczywiście zachowanie pewnego kanonu ostrożności kupieckiej stanowi element działania w dobrej wierze (podmiot, który ze względu na ewidentnie niedbały sposób prowadzenia działalności naraził się na nieświadomą współpracę z oszustami nie może

powoływać się na działanie w dobrej wierze). Jednakże działanie w dobrej wierze ma szerszy kontekst i uwzględnia również respektowanie pewnych standardów etycznych. Przykładowo zakup towarów wyłącznie w oparciu o kryterium najniższej ceny i ignorowanie okoliczności transakcji, które mogłyby wskazywać na możliwość oszustwa jest bardziej problemem natury etycznej a nie staranności w prowadzeniu biznesu. Analizowanie przesłanek umożliwiających organom administracji skarbowej kwestionowanie prawa do odliczenia VAT wyłącznie przez pryzmat kryteriów staranności (nieuzasadnione przesunięcie ciężaru w kierunku staranności prowadzenia działalności podatnika i odejście od clou kwestii jakim jest brak wiedzy i realnych możliwości odkrycie oszustwa przez podatnika) prowadzi do rezultatów sprzecznych z konkluzjami wynikającymi z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Przykładowo organy administracji skarbowej, a nawet w niektórych przypadkach sądy¹⁶ wskazują jako przesłankę umożliwiającą zakwestionowanie prawa do odliczenia VAT brak pisemnej umowy z kontrahentem. Kwestia ta, leżąca wyłącznie w obszarze ewentualnego braku zachowania staranności w prowadzeniu biznesu (choć zależy to oczywiście od okoliczności i skali transakcji) jest absolutnie nieistotna z punktu widzenia możliwości uchronienia się od uwikłania w transakcje oszukańcze (trudno spodziewać się, że wola podpisania umowy wyrażona przez kontrahenta spowodowałaby odstąpienie oszusta od transakcji).

3. OKREŚLENIE KANONU RZETELNOŚCI KUPIECKIEJ NA PODSTAWIE INFORMACJI UZYSKANYCH OD PRZEDSIĘBIORCÓW

W ramach projektu wystaliśmy do przedsiębiorców ankiety zawierające m.in. następujące pytania:

- Jakie okoliczności / działania mogłyby Państwa zdaniem sygnalizować możliwość popełnienia oszustwa VAT lub udziału w nim przez kontrahenta?
- Jakie czynności weryfikacyjne podejmowane są przy zawieraniu współpracy z nowym kontrahentem (dostawcą lub odbiorcą) gdy dostawa lub świadczenie usług jest opodatkowane stawką 0% VAT lub nie podlega opodatkowaniu?
- Czy podejmowane są czynności weryfikacyjne w trakcie trwania współpracy? Jeśli tak, to jakie i w jakich odstępach czasu lub w związku z jakimi okolicznościami (np. zmiana składu właścicielskiego, itp.)?
- Czy zakres czynności weryfikacyjnych w przeszłości (np. lata 2007-2012 r.) był niższy (np. w związku z brakiem świadomości ryzyka uwikłania w transakcje z oszustem)?

16 Tak np. Wyroki NSA z dnia: 02.03.2017 r. sygn. akt I FSK 960/15; 24.02.2017 r. sygn. akt I FSK 905/15

- Jeśli zakres czynności weryfikacyjnych uległ zmianie w przeszłości, w którym roku nastąpiła zmiana?
- Ile czasu miesięcznie zajmuje weryfikacja kontrahentów?
- Czy obawiają się Państwo uznania przez organy podatkowe za niestarannych podatników, i w związku z tym zakwestionowania odliczenia VAT, czy też wykreślenia z rejestru VAT?
- Czy uważają Państwo, że obciążenia związane z weryfikacją kontrahentów są nadmierne?

Uzyskaliśmy odpowiedzi od 121 przedsiębiorców działających w różnych branżach.

Szczegółowy opis wyników ankiety znajduje się w drugiej części raportu.

Podziękowania

Rada Podatkowa dziękuje Krajowej Radzie Doradców Podatkowych a także Polskiemu Stowarzyszeniu Producentów Oleju (PSPO) oraz Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego (POPiHN) za uczestnictwo w projekcie, dzięki czemu udało się uzyskać znaczną liczbę ankiet od przedsiębiorców. Zwiększenie grupy przedsiębiorców uczestniczących w badaniu wpłynęło pozytywnie na reprezentatywność uzyskanych odpowiedzi.

II. Wyniki ankiet

1. NIEPEWNE OZNAKI ALARMOWE

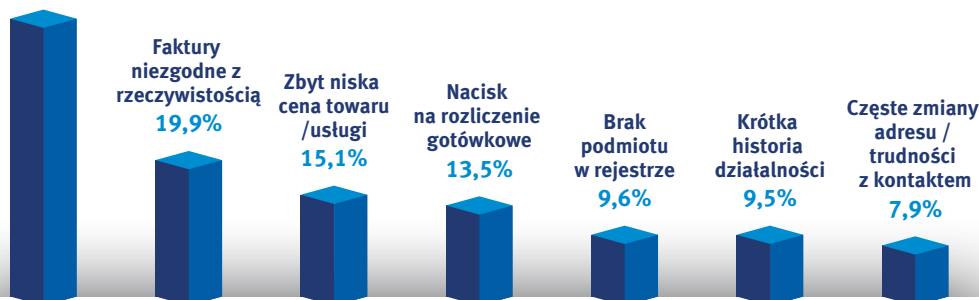
Pesymistycznie nastraja wysoki odsetek firm, które nie wskazały żadnego czynnika świadczącego w ich ocenie o ryzyku nierzetelnego rozliczenia VAT przez kontrahenta (41,3%). Pokazuje on, że firmy nie wiedzą jak rozpoznawać transakcje „ryzykowne”, a to nie ułatwia rzetelnej weryfikacji kontrahentów.

Wśród najczęściej wskazywanych sygnałów, że warto być ostrożnym wymieniono:

- dostarczanie faktur nie znajdujących pokrycia w rzeczywistości, np. dokumentujących dostarczenie innego towaru/wykonanie innej usługi, z zawyżoną/zaniżoną kwotą wartości transakcji lub niewłaściwą stawką VAT (**19,9%**),
- niską, „nierynkową” cenę oferowanego towaru lub usługi (**15,1%**),
- nacisk na rozliczenie gotówkowe (**13,5%**),
- brak podmiotu w odpowiednich rejestrach (**9,6%**),
- krótką historię działalności (**9,5%**),
- częste zmiany adresu i trudności w skontaktowaniu się z kontrahentem (**7,9%**).

Wśród pozostałych odpowiedzi zaznaczano, że podejrzenia wzbudzać mogą specyficzne okoliczności danej transakcji (np. nietypowa dla branży wielkość zamówienia, termin płatności) lub cechy samego kontrahenta (rejestracja w wirtualnym biurze, duże zamówienie na początku współpracy), a także nieprawidłowości dokumentacyjne (opóźnienia w wystawianiu faktur, częste korekty).

Nie umiem wskazać
24,5%

Oznaki,
że kontrahent
może nierzetelnie
rozliczać podatek
(w%)

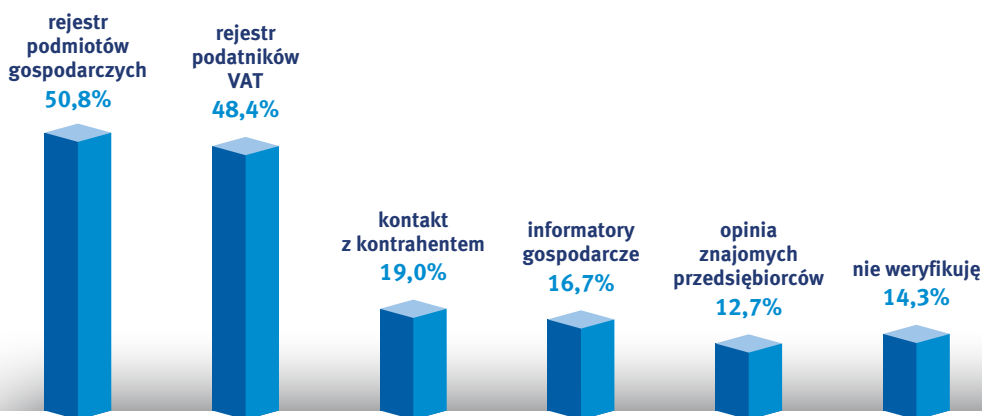
2. REJESTRY, POCZTA PANTOFLOWA I KONTAKT OSOBISTY

Wśród stosowanych metod weryfikacji, zdecydowanie najpopularniejsze są państwowe rejestry. Przedsiębiorcy sprawdzają kontrahenta w KRS/CEIDG/REGON (50,8%) lub rejestrze VAT (48,4%), w większości przypadków w kilku jednocześnie. Nie są to jednak jedyne metody weryfikacji.

Podatnicy cenią sobie także kontakt osobisty. Wizytę na stronie internetowej kontrahenta lub w jego siedzibie oraz żądanie bezpośrednio od niego dodatkowych dokumentów jako czynność sprawdzającą praktykuje 19% przedsiębiorców. 16,7% posiłkuje się informacjami dostępnymi w internetowych informatorach gospodarczych lub korzysta z pomocy wyspecjalizowanych firm zewnętrznych, a 12,7% – kieruje się opinią znajomych przedsiębiorców.

Wiele firm wskazuje, że stosują kilka z powyższych metod jednocześnie. Do niestosowania żadnych metod weryfikacji przyznaje się 14,3% respondentów.

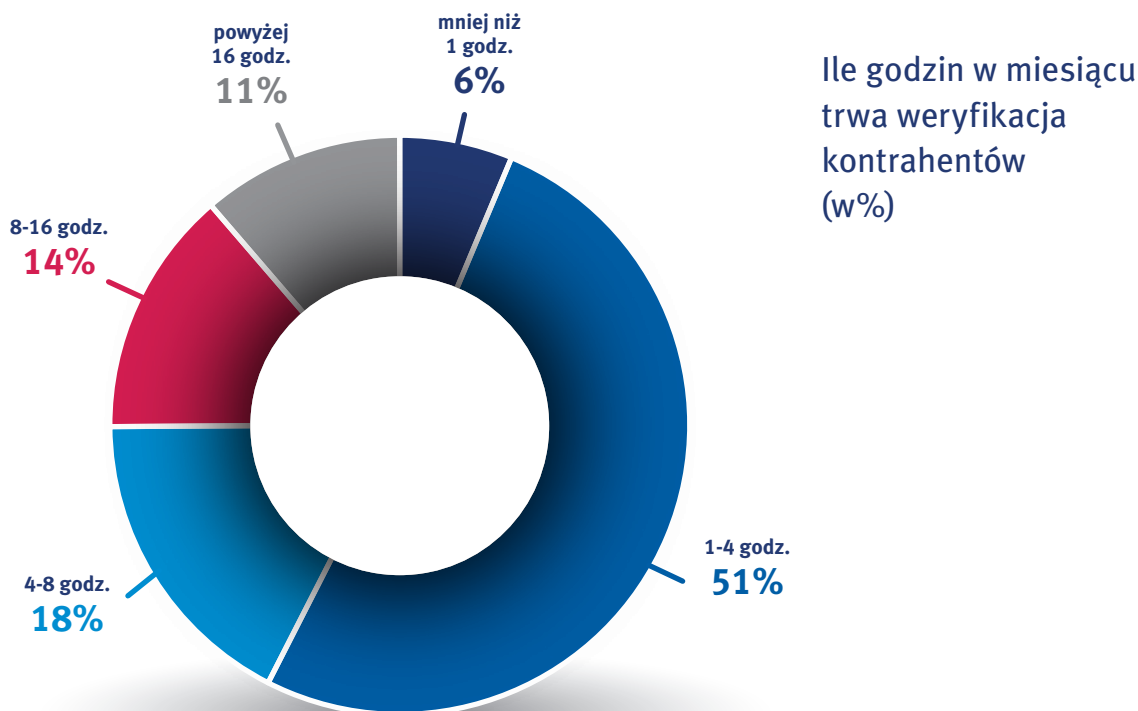
Mniej ostrożni, niż wobec nowych kontrahentów, są podatnicy w przypadku dłuższej współpracy. Prawidłowości rozliczeń stałych partnerów nie weryfikuje 44,6% przedsiębiorców. Tylko 29,8% uczestników badania twierdzi, że kontroluje strony stałych umów rutynowo (wskazano okresy między kontrolami od miesiąca do roku). 25,6% wskazuje, że na taką dodatkową weryfikację decyduje się pod wpływem nietypowych zdarzeń (zmiana siedziby kontrahenta, nadzwyczaj duże zamówienie itp.).

W jaki sposób weryfikujesz rzetelność kontrahenta (w%)

3. ZA DUŻO OBOWIĄZKÓW, ZA MAŁO PEWNOŚCI ODLICZENIA VAT

Większość podatników (**51,2%** tych, którzy podali przybliżony czas takich czynności) na sprawdzaniu rzetelności kontrahenta spędza między 1 a 4 godzinami w miesiącu. **17,4%** przeznaczają na ten cel więcej niż 4 a mniej niż 8 godzin miesięcznie, **13,8%** – między 8 a 16 godzin. Do przeznaczania na weryfikację kontrahentów powyżej 16 godzin miesięcznie przyznaje się **11,3%** przedsiębiorców; na przeciwnym końcu skali można znaleźć tych, którym wystarczy na to godzina (**6,3%**).

Podatnicy wskazują, że w porównaniu z okresem np. 5 lat wstecz, zakres czynności weryfikacyjnych zwiększył się (taką ocenę prezentuje 54,8% uczestników badania). 15,9% wskazało, że nie jest w stanie tego ocenić, zaś 29,4% nie odczuło wzmożenia nacisku na weryfikację rzetelności partnerów biznesowych.

Przedsiębiorcy wskazują, że ich zadaniem powinno być prowadzenie działalności gospodarczej, a nie patrzeć na ręce innym podmiotom na rynku. Na zbyt uciążliwe obowiązki weryfikacyjne skarży się aż 69,8% przedsiębiorców. Warto dodać, że wśród firm, które odpowiedziały inaczej (15,1% – że obowiązki nie są nadmierne, 15,9% – że nie mają w tej kwestii zdania), występuje nadreprezentacja firm poświęcających niewiele czasu na weryfikację kontrahentów lub nie praktykującej jej w ogóle.

Odmowy prawa do odliczenia lub nawet wyrejestrowania z VAT obawia się aż 57,1% biorących udział w ankiecie przedsiębiorców. Również w tym przypadku brak takich obaw (27%) lub nieumiejętność określenia prawdopodobieństwa takiego zdarzenia (15,9%) pozostaje przeważnie domeną nieostrożnych.

Badanie pokazuje, że konieczne jest wydanie przez Ministra Finansów instrukcji chroniącej podatników (np. objaśnień podatkowych), która wyznaczy niezbędne minimum dochowywania należytej staranności. Przedsiębiorcy w dużej części nie wiedzą jakich sygnałów nierzetelności szukać – w wielu przypadkach nie są nawet świadomi, że należy to robić. W konsekwencji szukają każdego dostępnego sposobu sprawdzania (co przekłada się na wysoki wskaźnik deklarowanej uciążliwości tego rodzaju działań), bez uzyskania w zamian pewności, że ich rozliczenia lub nawet status podatnika nie zostaną zakwestionowane.

Konieczne jest wydanie przez Ministra Finansów instrukcji chroniącej podatników (np. objaśnień podatkowych), która wyznaczy niezbędne minimum dochowywania należytej staranności.

Cześć przygotowana we współpracy z:

OLEJ RZEPAKOWY

Działalność w zakresie obrotu olejem rzepakowym była w ostatnich latach dosyć silnie spenetrowana przez oszustów podatkowych. Oszuści dokonywali obrotu olejem rzepakowym wyprodukowanym w Polsce do oszustw karuzelowych. Taki olej najczęściej wywożony był do Czech lub Słowacji i następnie ponownie wracał do kraju. Oszustwa były również dokonywane w oparciu o olej nabywany w Niemczech, sprowadzany do Polski, często za pośrednictwem spółek zagranicznych kontrolowanych przez polskich obywateli lub polskich spółek kontrolowanych przez cudzoziemców. Inne oszustwo, specyficzne dla oleju rzepakowego polegało na manipulowaniu stawką VAT (wykazywanie na fakturze stawki 23% VAT a rozliczanie z urzędem przy zastosowaniu stawki 5% VAT). Obszarem szczególnie narażonym na oszustwa podatkowe jeśli chodzi o olej rzepakowy były i wciąż są transakcje dotyczące oleju, jako komponentu do produkcji biopaliw (estry).

Potwierdzeniem tego zjawiska było wydanie 9 maja 2016 r. przez Ministerstwo Finansów listu ostrzegawczego dotyczącego obrotu olejem rzepakowym¹⁷. W liście tym Ministerstwo Finansów opisało mechanizm typowych działań oszukańczych oraz specyficzne cechy transakcji, które mogą wskazywać na oszustwo podatkowe.

Jak pokazują wyniki ankiet przeprowadzonych wśród członków Polskiego Stowarzyszenia Producentów Oleju zajmujących się produkcją olejów roślinnych i śrut oraz handlem tymi produktami, istnieje wysoka rozbieżność pomiędzy rzeczywistymi standardami ostrożności kupieckiej obowiązującymi w branży, a kryteriami należytej staranności przyjmowanymi w praktyce przez organy podatkowe. Przyjmowanie abstrakcyjnych reguł należytej staranności w oderwaniu od realiów danego rynku należy uznać za niedopuszczalne.

Wśród czynności weryfikacyjnych podejmowanych przy zawieraniu współpracy z nowym kontrahentem respondenci wskazywali przede wszystkim na:

- weryfikację w systemie VIES, KRS,
- informacje z dostępnych wywiadowni gospodarczych,
- zdobywane na własną rękę informacje z rynku o potencjalnym kontrahencie (media, rozmowy z innymi kontrahentami).

Jak wynika z przeprowadzonego badania, po nawiązaniu współpracy, czynności weryfikacyjne albo nie są w ogóle przeprowadzane, albo polegają na okresowej weryfikacji statusu VAT kontrahenta.

¹⁷ http://www.finanse.mf.gov.pl/web/bip/ministerstwo-finansow/wiadomosci/komunikaty/-/asset_publisher/6Wwm/content/id/5646038

Przedsiębiorcy na pytanie o okoliczności, które mogłyby sygnalizować popełnienie oszustwa VAT lub udziału w nim przez kontrahenta wskazywali m.in.

- brak zainteresowania negocjacjami cenowymi,
- nieznamość branży przejawiająca się w braku możliwości podania przez kupującego szczegółów jakościowych,
- odmowa przekazania dokumentacji (sprawozdań finansowych, zaświadczeń z Urzędu Skarbowego o niezaleganiu z zobowiązaniami podatkowymi),
- nieterminowe płatności lub odbiór zamówionych towarów,
- dokonanie płatności przez podmiot trzeci,
- jako zasadniczy sygnał popełnienia oszustwa wskazywano również przedsiębiorców, będących nowopowstałymi podmiotami, podanie ceny znacząco odbiegającej od warunków rynkowych oraz prośby kontrahenta o zastosowanie stawki 0% na podstawie oświadczenia, że towar zostanie wywieziony poza granicę Polski.

Jak wynika z powyższego, zachowanie standardów ostrożności obowiązujących w badanej branży jest wysokie, mimo to 60% ankietowanych zadeklarowało, że wciąż obawia się uznania ich przez organy podatkowe za niestarannych podatników. 40% respondentów podkreśla, iż uznanie podatnika za niestarannego jest pojęciem abstrakcyjnym i dalece ocenym. Zdaniem przedsiębiorców prowadzi to w efekcie do sytuacji, iż niezależnie od działań podjętych przez podatnika, organ wciąż dysponuje możliwością uznania podatnika za niestarannego, co prowadzi do zakwestionowania odliczenia VAT bądź wykreślenia z rejestru podatników.

Ponad połowa respondentów zadeklarowała zwiększenie zakresu podejmowanych czynności weryfikacyjnych w stosunku do lat poprzednich. Średnia ilość czasu poświęcanego na weryfikację kontrahenta, według ankietowanych, wynosi obecnie od 3 do 5 dni. 40% badanych odpowiedziało, że nie prowadzi pomiaru czasowego w tym zakresie, zaś 20% zadeklarowało, iż zajmuje to miesiąc.

Jako sposoby walki z wyłudzeniami VAT wskazywane były przez przedsiębiorców m.in. ujednoczenie podstawowej stawki VAT, likwidacja stawek obniżonych oraz mechanizmu stosowania stawki 0% w ramach wspólnego rynku UE.

Większość ankietowanych uznaje obciążenia związane z weryfikacją kontrahentów za nadmierne, a 20% wskazuje iż tak szczegółowa weryfikacja budzi niepokój u zagranicznych kontrahentów, którym takie procedury są nieznanne.

Cześć przygotowana we współpracy z:

PALIWA

Obrót paliwem był bardzo często wykorzystywany przez oszustów do wyłudzeń VAT (skala oszustw wyraźnie spadła po wprowadzeniu tzw. pakietu paliwowego od lipca 2016 r.). Branża paliwowa miała więc wiele złych doświadczeń z oszustami. Paliwo, które trafiało na rynek powodowało zauważalne zaburzenia w konkurencji. Ze względu na korzystną cenę, którą oferowali oszuści, uczciwi przedsiębiorcy byli systematycznie „wypychani” z rynku. W przypadku paliw najczęściej spotykanym oszustwem nie były karuzele podatkowe (choć takie też się zdarzały) lecz brak faktycznego rozliczenia VAT przez oszukańczy podmiot i wystawienie faktur VAT z wykazaniem podatkiem VAT. Brak obciążenia podatkiem VAT umożliwiał oszustom sprzedaż towaru po niższej cenie, niż funkcjonującej na rynku (co zwiększało popyt na towar oferowany przez oszustów).

Ze względu na dużą skalę oszustw na rynku paliwowym, podatnicy podejmowali generalnie dalej idące czynności weryfikacyjne niż podatnicy działający na innych rynkach. W ramach przeprowadzonej przez Polską Organizację Przemysłu i Handlu Naftowego ankiety, na pytanie o czynności weryfikacyjne podejmowane przy zawieraniu współpracy z nowym kontrahentem (gdy dostawa towarów lub świadczenie usług jest opodatkowane stawką 0% VAT lub nie podlega opodatkowaniu), respondenci wskazywali m.in.:

- weryfikację w systemie VIES, KRS,
- badanie posiadanych koncesji, licencji i zezwoleń,
- pozyskiwanie informacji z dostępnych wywiadowni gospodarczych oraz zdobywanie ich na własną rękę (media, rozmowy z innymi kontrahentami). Zdarzyło się, że podatek wskazał jako standardową praktykę badanie dostępnych limitów kredytowych kontrahenta.

Określając okoliczności, które mogłyby sygnalizować popełnienie oszustwa VAT lub udziału w nim przez kontrahenta, przedsiębiorcy wskazywali przede wszystkim:

- oferowanie nierynkowych cen,
- nieuzasadnioną, dużą liczbę podmiotów biorących udział w transakcji,
- trudności w ustaleniu źródła pochodzenia towaru,
- reprezentacje podmiotu dokonującego transakcji przez osoby trzecie formalnie z nim niezwiązane,
- często zmieniający się skład zarządu, który uprzednio występował już w ramach struktur innego podmiotu.

Ponad 60% ankietowanych przyznało, iż po nawiązaniu współpracy systematycznie, co miesiąc dokonuje sprawdzenia aktualności rejestracji kontrahenta na cele VAT w systemie VIES, natomiast ok. 30% zadeklarowało, iż przeprowadza taką weryfikację po każdej czynności zakupowej.

Mimo, że jak wynika z powyższego, zachowanie standardów ostrożności obowiązujących w badanej branży jest wysokie, większość ankietowanych zadeklarowało, że wciąż obawia się uznania ich przez organy podatkowe za niestarannych podatników. Istotną część podatników podkreśla, iż uznanie podatnika za niestarannego jest pojęciem abstrakcyjnym i dalece ocennym, zaś same przepisy nie definiują jaki sposób weryfikacji kontrahenta jest właściwy i wystarczający, tak aby fakt dokonania transakcji nie został zakwestionowany przez organy podatkowe.

Wszyscy respondenci zadeklarowali zwiększenie zakresu podejmowanych czynności weryfikacyjnych w stosunku do lat poprzednich.

Średni czas poświęcany na weryfikacje kontrahenta, wg. ankietowanych, wynosi od 3-5 godzin w miesiącu.

Wszyscy ankietowani uznali obciążenia związane z weryfikacją kontrahentów za nadmierne i nie przystające do realiów branży. Nie jest bowiem możliwe, zwłaszcza w przedsiębiorstwach dużych, szczegółowe badanie każdego kontrahenta, a brak wytycznych ustawowych w tym zakresie jedynie powiększa skalę problemu. Żaden przedsiębiorca, jak wskazują przeprowadzone badania, nie jest w stanie przewidzieć czy spełni owe abstrakcyjne wymagania należytej ostrożności kupieckiej, będące wynikiem uznania organu podatkowego, czy też nie.

III. Należyta staranność – konsultacje społeczne MF

Doświadczenia administracji skarbowej pokazują, że często nieświadomymi uczestnikami procedury uszczuplania należności budżetu państwa poprzez wyłudzenie nienależnego zwrotu podatku VAT lub nieodprowadzanie należności podatkowych z tytułu VAT, stają się także **uczciwi, lecz nieostrożni przedsiębiorcy**. Narażają się oni na możliwość zakwestionowania przez organy podatkowe prawa do odliczenia podatku naliczonego. Tacy przedsiębiorcy nie mieli do tej pory jasnych wskazówek w jaki sposób uchronić się przed wciągnięciem przez oszustów w mechanizm wyłudzenia VAT, zwany karuzelami VAT.

Aby pomóc przedsiębiorcom, a jednocześnie ujednoczyć i usprawnić działania kontrolne służb skarbowych, Ministerstwo Finansów ogłosiło w dniu 30 czerwca 2017 r. rozpoczęcie konsultacji społecznych w zakresie należytej staranności VAT.

Zgodnie z komunikatem MF, „*Ministerstwo Finansów planuje opracowanie możliwie kompletnej i precyzyjnej listy przesłanek należytej staranności po stronie nabywcy w transakcjach krajowych. Ich spełnienie w momencie zawierania transakcji skutkowałoby brakiem podstaw do kwestionowania u podatników prawa do odliczenia podatku VAT, w następstwie uznania że podatnicy nie wiedzieli i nie mogli wiedzieć, że w ramach danej transakcji ich dostawca dopuścił się przestępstwa. Celem opracowania takiej listy jest to, aby uczciwi podatnicy wiedzieli, jakie czynności powinni podjąć, aby nie być narażonym na ryzyko zakwestionowania u nich przez organy podatkowe prawa do odliczenia podatku naliczonego.*”

W pierwszym etapie konsultacji społecznych zebrano 65 opinii od osób indywidualnych, firm i środowisk biznesowych. Do drugiego etapu zaproszono 12 organizacji, w tym Radę Podatkową Konfederacji Lewiatan.

Od samego momentu rozpoczęcia konsultacji społecznych Rada Podatkowa Konfederacji Lewiatan podkreślała, że wyniki przeprowadzonych przez nią ankiet wskazują na fakt stosowania przez wielu przedsiębiorców różnych metod weryfikacji kontrahentów. Przy czym taka weryfikacja jest dla nich uciążliwa i czasochłonna. W związku z tym, zdaniem Rady Podatkowej „katalog należytej staranności” powinien odzwierciedlać jak najpełniej stosowaną praktykę a nie nakładać nowych biurokratycznych obowiązków, które byłyby jeszcze bardziej uciążliwe niż dotychczasowe. Dodatkowo podnosiliśmy, że podatnicy powinni dostać użyteczne narzędzie dające im praktyczne wskazówki, w jaki sposób uchronić się przed wciągnięciem w karuzelę VAT. Co więcej, należy im nadać rangę ustawową lub chociaż interpretacji ogólnej, czy też objaśnień podatkowych. Tylko wtedy podatnicy mogą otrzymać realną ochronę i gwarancję, że jeżeli fiskus zmieni zdanie, to nie poniosą tego konsekwencji.

W pracach nad wytycznymi dotyczącymi należytej staranności przyjęto koncepcję, że przedsiębiorca pragnący uchodzić za postępującego zgodnie z zasadami ostrożności kupieckiej powinien po pierwsze dokonać weryfikacji podmiotowej swojego kontrahenta, a po drugie dokonać oceny okoliczności transakcji. Przy czym weryfikacja podmiotowa powinna polegać na sprawdzeniu, czy dany kontrahent figuruje w publicznie dostępnych rejestrach takich jak rejestr podatników VAT czynnych, KRS, REGON a także sprawdzeniu, czy jest odpowiednio reprezentowany. Ocena okoliczności transakcji miała natomiast polegać na weryfikacji warunków transakcji aby wykluczyć transakcje podejrzane, zwane „złotymi interesami”. Lista przesłanek alarmowych została przedstawiona przez przedstawicieli Ministerstwa Finansów, korzystających z doświadczeń administracji skarbowej. Do każdej z przesłanek Grupa Robocza przygotowała listę zachowań pozwalających na wykluczenie podejrzanych transakcji. Przykładowo, do wskazanej przez Ministerstwo przesłanki alarmowej polegającej na stosowaniu nietypowo niskiej ceny sprzedaży towaru, przygotowano listę działań pozwalających na ustalenie, że obniżona cena miała swoje uzasadnienie, ponieważ wynika przykładowo z chęci wejścia kontrahenta na nowy rynek.

Ważnym aspektem prac Grupy Roboczej było również opracowanie preambuły dokumentu zawierającego wytyczne w jaki sposób podatnicy mogą dochować należytej staranności. W części tej wskazano na istotę orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z którego wynika brak wpływu niedokonania wpłaty do budżetu podatku VAT należnego od wcześniejszych lub późniejszych transakcji sprzedaży dotyczących danych towarów, na prawo podatnika do odliczenia podatku naliczonego. W części ogólnej wskazano również, że przezorny podatnik ma jedynie obowiązek weryfikacji bezpośredniego kontrahenta a nie podmiotów na wcześniejszym etapie obrotu. Oprócz tego podkreślono, że podatnik może dochować należytej staranności też w inny sposób, i nie jest zobowiązany do podjęcia działań rekomendowanych w dokumencie.

Ostatecznie Ministerstwo Finansów zmodyfikowało treść wytycznych poprzez znaczne skrócenie listy działań pozwalających na wykazanie należytej staranności. Zmieniono również fragment dotyczący ograniczenia obowiązku sprawdzania wiarygodności jedynie do bezpośredniego kontrahenta, poprzez dodanie stwierdzenia „co do zasady”.

Dodatkowo wskazano, że podatnik który dokona weryfikacji podmiotowej kontrahenta oraz okoliczności transakcji zwiększy jedynie prawdopodobieństwo uznania go za starannego, a nie uzyska korzyści wynikających z domniemania bycia starannym. Za starannych będą jednak uważani Ci podatnicy, którzy oprócz weryfikacji podmiotowej dokonają płatności za faktury stosując mechanizm podzielonej płatności (po wejściu w życie przepisów wprowadzających ten rodzaj płatności z początkiem lipca 2018 r.).

Dodatkowym warunkiem zachowania staranności będzie brak wystąpienia innych okoliczności, które w sposób jednoznaczny mogłyby wskazywać na brak dochowania należytej staranności.

Oprócz tego, Ministerstwo zrezygnowało z nadania dokumentowi formy wiążącej, a porzeczono na określeniu go mianem Metodyki w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych.

Mimo wszystko, zdaniem Rady Podatkowej, wypracowanie dokumentu to krok w dobrym kierunku. Metodyka skierowana jest do Krajowej Administracji Skarbowej. Jej celem jest wprowadzenie wspólnej dla całej KAS wskazówki oceny dochowania przez podatnika należytej staranności. Dzięki niej znane będą rekomendacje dla KAS w zakresie tego, co należy badać w pierwszej kolejności, uwzględniając te działania, które w praktyce może realnie wykonać podatnik, aby rzetelnie zweryfikować swoich kontrahentów. Mamy nadzieję, że dzięki stosowaniu wytycznych zawartych w Metodyce uda się zwiększyć pewność obrotu krajowego i przejrzystość działań KAS.

Przedstawiciele Ministerstwa zapowiedzieli, że stosowanie Metodyki poddane będzie stałemu monitoringowi. Kolejnym krokiem powinno być przygotowanie dokumentu adresowanego bezpośrednio do podatników.

Jerzy Martini

Przewodniczący Grupy VAT

Jerzy Martini, doradca podatkowy. W Radzie Podatkowej reprezentuje Konfederację Lewiatan. Jest współnikiem w kancelarii Martini i Wspólnicy, do lipca 2012 r. był partnerem odpowiedzialnym za praktykę podatków pośrednich w Baker & McKenzie Doradztwo Podatkowe Sp. z o.o. Od 1998 r. pracował w zespole podatków pośrednich PricewaterhouseCoopers. W rankingach organizowanych przez Rzeczpospolitą oraz Dziennik Gazetę Prawną był wielokrotnie wskazywany jako najlepszy lub jeden z najlepszych doradców podatkowych w kategoriach VAT oraz Postępowania sądowe. Jest też laureatem wyróżnienia Złoty Paragraf w kategorii najlepszy doradca podatkowy. Z sukcesem reprezentował klientów w postępowaniach przed Trybunałem Sprawiedliwości UE w Luksemburgu (ETS), m.in. w pierwszej polskiej sprawie przed ETS (C-313/05 Brzeziński), w sprawie dotyczącej prawa do odliczenia VAT przy nabyciu samochodów z tzw. kratką (C-414/07 Magoora), a także w sprawie C-395/09 Oasis East. Obecnie reprezentuje podatników w sprawach C-605/15 Aviva, C-665/16 Gmina Wrocław oraz C-214/18 PSM „K”. Doradzał na rzecz podatnika w sprawie C-318/11 Daimler AG dotyczącej kwestii stałego miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Jest autorem licznych publikacji w czasopiśmie specjalistycznych, prasie biznesowej oraz książkowych (m.in. jest redaktorem i współautorem Komentarza do Dyrektywy VAT 2006/112, wyd. Unimex oraz Komentarza do orzecznictwa ETS dotyczącego podatku VAT, wyd. C.H.Beck, a także współautorem Komentarza do ustawy o VAT, wyd. C.H.Beck). Uczestniczył w pracach legislacyjnych dotyczących podatku VAT w Ministerstwie Finansów i komisjach parlamentarnych. Członek Rady Podatkowej od 2005 r. W latach 2006-2009 wiceprzewodniczący Grupy VAT, następnie od 2010 pełnił funkcję Pierwszego Wiceprzewodniczącego Grupy. Od 2016 r. Przewodniczący Grupy VAT.

Arkadiusz Łagowski

Wiceprzewodniczący Grupy VAT

Arkadiusz Łagowski, doradca podatkowy. Od 2014 w Grant Thornton, gdzie zajmuje się przede wszystkim zagadnieniami podatkowymi w zakresie podatku od towarów i usług. Karierę zawodową rozpoczął w 2005 roku pracując jako inspektor w urzędzie skarbowym, zajmował się wydawaniem interpretacji podatkowych w zakresie VAT oraz prowadzeniem postępowań pokontrolnych. Następnie doświadczenie zawodowe zdobywał w dziale podatkowym BDO i KPMG. W latach 2009-2012 pracował w Zespole Doradztwa Podatkowego Grant Thornton. W latach 2012-2014 był głównym specjalistą podatkowym w spółce telekomunikacyjnej T-Mobile. Autor licznych publikacji i raportów dotyczących zagadnień podatkowych w prasie codziennej i fachowej. Absolwent prawa na Wydziale Prawa i Administracji oraz stosunków międzynarodowych na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Członek Rady od 2015 r. Powołany na funkcję wiceprzewodniczącego Grupy VAT w 2016 r.

LEWIATAN

Konfederacja Lewiatan

ul. Zbyszka Cybulskiego 3

00-727 Warszawa

tel. 48 (22) 55 99 900

fax 48 (22) 55 99 910

radapodatkowa@konfederacjalewiatan.pl

www.radapodatkowa.pl

